

Det er disse falske, urigtige og vildledende Lovfortolkninger, som vi høre saa mange af, der skade Sagen. — Saaledes hørte vi ogsaa igaar af en af de ærede Forslagsstillere (S. A. Hansen), at han meget strengt og i de allerhaardeste Udtryk gif Indenrigsministeren tillids, og hvorfor? Fordi Indenrigsministeren i et Tilfælde havde resolveret, at, naar Bonden havde givet sit Samtykke til, at Jord blev tagen fra hans Gaard, saa var der Intet at sige derimod; men, siger saa den ærede Forslagsstiller: Forordningen af 8de Juni 1787 nævner udtrykkelig de Tilfælde, hvori det er tilladt Huusbonden at tage Jord fra Fæstebonden imod hans Villie, og i hvilke han skal have Fæstebondens Samtykke, og maa det da ikke være Huusbonden formeent at forlange Fæstebondens Samtykke forud, førend han fæster Gaarden til ham? Jeg vil spørge den ærede Forslagsstiller, om han da ikke veed, at det staaer i Godseierens Magt, naar Gaarden er fæstet, at tage al Jorden fra den; han kan nedlægge hele Gaarden, om han vil, naar han kun gjør det under de Betingelser, som Lovgivningen har opstillet; han kun uden Videre tage saa og saa mange Tønder Land fra en Gaard og lægge dem til den anden; thi han har Ret til at omdele Hartkornet, som han vil, naar han blot ikke nedlægger nogen Gaard; altsaa, naar Godseieren vil det, kan han ved Fæstetidighed gjøre det uden at spørge eller forlange Samtykke af den Bonde, der skal fæste Gaarden, det er en Ret, han har, som intet Menneske kan sige Noget imod.

Jeg skal endnu blot tillade mig at udbede mig en Dplysning fra de Herrer, som saa meget forsvare dette Lovudkast. De gaae naturligviis ud fra den Forudsætning, at Almeenvellet fordrer, at denne Lov kommer ud, og da de ved denne Lov ikke alene gjøre Indgreb i Eiendomsretten, og det et Indgreb, som man aldrig før har hørt Tale om her, men tillige gjøre Indgreb i det private Contractforhold, saa maae de altsaa antage, at Almeenvellet paa en meget indtrængende Maade fordrer, at Loven udkommer, thi ellers behøvede de jo navnlig ikke at gribe ind i de nuværende Contractforhold; — jeg vil da

spørge: Naar Almeenvellet paa en saa indtrængende Maade kræver denne Lov og kræver den strax, hvorledes er det saa muligt, at de ærede Herrer kunne overlade det til Fæsternes Forgødtbefindende, om Loven skal have nogen Virkning, og naar den skal faae den; det er Noget, jeg virkelig ikke forstaaer. Derfom Almeenvellet fordrer, at Fæstevæsenet skal affattes nu, saa skulle vi give en Lov, som affatter det, uden at spørge enten Godseieren eller Fæstebonden; og er det retfærdigt at tage en Deel af Godseierens Eiendom for at naae dette Maal, er det retfærdigt at gribe ind i det private Contractforhold og have lovligt indgaaede Contracter for at fremme denne Sag, saa er det ogsaa retfærdigt at tage Fæsteretten fra Bonden; saa maae vi sige, derfom Fæstebonden ikke kan kjøbe sin Gaard, saa er der en Anden, der kan kjøbe den; Almeenvellet fordrer kun, at Fæstegodset skal ophøre og gaae over til Selveiendom; — men jeg kan ikke finde det rigtigt og i Overensstemmelse med den Grundanskuelse, hvorfra de Herrer, som forsvare Lovforslaget, gaae ud, atvillie gjøre en saa betydelig og indgribende Lov som denne, hvorved der rystes saa stærkt ved Statens Grundpiller, afhængig af, om de enkelte Fæstebønder ville benytte den eller ikke.

Indenrigsministeren: Ved denne Leilighed skylder jeg først og fremmest det høitæredede Thing at gjøre Regnskab for mit eget Forhold til den foreliggende Sag, hvorved jeg rigtignok bliver nødt til at tale om mig selv, hvad jeg ellers særdeles nødigt gjør. Omstændighederne tvinge mig til i denne Henseende at gaae noget tilbage i Tiden. Dengang jeg i Maret 1849 af Hs. Majestæt Kongen blev udnævnt til Formand for den da nedsatte Landbocommission, blev der forelagt denne Commission adskillige Lovudkast, der alle sigtede til Reformer i Landbovæsenet, og som i og for sig maatte anses for afgjort rigtige. Jeg bestræbte mig dengang for med al den Iver og Kraft og med den Kundskab, jeg havde til Forholdene, at bringe de Commissionen forelagte Lovforslag igjennem paa en saadan Maade, at de kunde stemme med alle Partiers Larm. Der er ogsaa senere i denne Henseende